

več vojakov v Tonking. Sedaj se čutijo uže tam tako močne, da Francoze napadajo. Ti se komaj branijo, ker jih je premalo. Nagloma se pelja celi vojaški oddelek na pomoč iz Francoskega, pa v Tonking je daleč in Kitajci bodo skušali poprej zmagati.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

II. Ko so v staroslavnem Rimu l. 800. Karlu velikemu na glavo posajali rimsko-nemško cesarsko krono, bili so Slovenci popolnem Nemcem poddani. Vso zemljo so jim vzeli in jo razdelili l. nemškemu cesarju, 2. nemškej duhovščini pa 3 nemškej gospodi.

Nič bolje, kakor pozneje mohamedanski Turki, delali so takrat krščanski Nemci. Turki so namreč tudi podjarmljenim narodom jemali zemljišča in ja delili sultanu, mošejam in svojim begom. Najbolje zemljišče odbral je Karol veliki za cesarski dvor ter napravil velike pristave, katere so doposlani nemški grofi oskrbovali. Zatem je prišla na vrsto nemška duhovščina. Tej se je odmerilo, zlasti salcburškim nadškofom pa raznim samostanom, neizmerno veliko zemlje: gozdov, travnikov, njiv, goric. Čudno pa je to, da nemška duhovščina s tem ni bila še zadovoljna. Izposodila si je celo judovsko postavo in ovčicam svojim navrgla desetino. Pozneje so pa nemški grajščaki se vsilili duhovščini nemškej za jerobe — Vogte — češ, da je ta preslaba desetino sama pobirati. Tako so grajščaki prišli do desetine pa nje niso duhovščini odrajtavali, ampak za-se hranili.

Kar je še zemlje slovenske ostalo, to pa je se dalo v last nemškim globoko iz Nemčije prihajajočim vojvodam, knezom, grofom, baronom, zlahtnikom ali plemičem, vitezom, slobodnjakom, pušenjakom in vojakom.

Kaj pa je tedaj Slovencem, slovenskemu kmetu ostalo? Nič kakor delo, trpljenje, zaničevanja, tepenje, solze in smrt.

Nekateri so postali zlasti na cesarskih grajščinah popolnem sužnji. Takih so mnogo tudi inam odgnali, zamenili, prodali. Nемец in za njim Italijan, Francoz in Anglež so Slovanu takrat pečat vžgali tolikega zaničevanja, da še dan danes ljudi za besedo rob, sužnik ne gleštajo druge besede, kakor Sklave. Drugi so pa bili podložniki, rabotarji in tlakarji. Rodbine slovenske oča je dobil odkazano nekaj zemljišča. To je moral obdelovati pa zraven desetine še mnogo pridelkov kot davek, davščino vsako leto prepuščati vsak svojemu nemškemu gospodu grajščaku. Ali to še ni bilo vse. Vrh tega moral je Slovenec rabotati, tlako delati, t. j. vsaki teden po več dni delati za svojega

nemškega gospoda. To je bila tako imenovana tlaka in rabota. Toda posestvo, na katerem je slovenska rodbina živela, ni bila njena last, njena lastnina, ampak vselej grajščakova. Ta je mogel vsaki čas zemljišče vzeti nazaj in za se porabiti. To se je navadno takrat zgodilo, če je katero posestvo bilo lepo obdelano, n. pr. s sadovjem, z vinsko trto zasajeno. Zato so ubogi kmetijski ljudje sčasoma opustili vse boljše obdelovanje. Rekli so: kaj pojem in pijem, to je moje, drugo pa nič. Ni čuda tedaj, da beremo o pogostih lakotah. Kmet ni rad kaj več prideloval, grajščaki so pa mnogo požrli in spili in tako je kmalu nastalo pomanjkanje, če je slabejša letina potegnila.

Desetina jemala se je od vina in žita. Davki pa so bili navrženi na vsakojake reči: oves, ječmen, proso, repo, korenje, mak, kokoši, race, goske, piščance, kopune, jajca, sir, predivo itd.

Rabota in tlaka je tudi bila mnogovrstna: ženske so hodile v gradove semena lušiti, prediva prest, perila prat, možki so morali grajščakom orati, sejati, kositi, žeti, gorice kopati, drva sekati, sodarji sode delati, kolarji vozove napravljati, vse zastonj in pri svojej hrani.

Najhuje godilo pa se je slovenskim rabotarjem, tlakarjem, kedar so morali nove ceste delati ter na visokih strminah tuje nemškej gospodi trdne gradove zidati s globokimi kletmi za slovensko vino pa tudi s strašnimi ječami za slovenske siromake, če bi vselej se ne pokoravali svojim strahonjem in njihovim beričem.

Pravo sodili so grajščaki ter lahko živeli, kakor so hoteli. Mnogi izmed njih bili so pravi tolovaji, roparji, ki so kakor jastrebi z visokih gradov na okolico prežali in napadali potnike, trgovce, plenili kder so mogli. Zapisano tudi je, kako so ti klateži časih ostudno živeli, slovenske žene nadlegovali, device škrunili. Slovenski človek ni našel nikder pomoči, nikoli pravice; še tuje duhovenstvo ga ni moglo tolažiti, ker ni govorilo njegove govornice. Nemška duhovščina stala je sredi ljudstva nema. In tako trpelo je naše ubogo ljudstvo od Karla Velikega naprej v trdi temi grozne nevednosti sramotnega sužanstva brez vsake premembe na boljo stran celih 400 let. Še le za Premisla Otokarja, kralja Matjaža in cesarja Maksimilijana iz preuzvišene hiše Habsburške začelo je se svitati. Iz te dolge noči nimamo nobene slovenske pesni, ne žalostne ne vesele, ne cerkvene pa ne svetne. Vse je otrpnelo, mrtvo.

(Dalje prih.)

Smešnica 48. Stara žena si je kupila kavrana. Sosedo to izvé in jo vpraša, čemu jej bo ta grda stvar? Starka jej pa reče: lep kavran res ni, pa ker ljudje pravijo, da kavran do 700 let živi, bi se vendar jaz rada pričala, je li to res ali ne? Vrtec.